TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. gegužės 14 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Atliekos – Direktyva 1999/31/EB – Esami sąvartynai – Sąvartyno priežiūros po jo uždarymo laikotarpis – Pratęsimas – Atliekų šalinimo sąvartyne sąnaudos – Principas „teršėjas moka“ – Direktyvos taikymas *ratione temporis*“

Byloje C-15/19

dėl *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis teismas, Italija) 2018 m. gruodžio 18 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. sausio 10 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

A.m.a. – Azienda Municipale Ambiente SpA

prieš

Consorzio Laziale Rifiuti – Co.La.Ri.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev (pranešėjas), teisėjai P. G. Xuereb ir T. von Danwitz,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius R. Schiano, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. lapkričio 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *A.m.a. – Azienda Municipale Ambiente SpA*, atstovaujamos advokatų L. Opilio, G. Pellegrino ir P. Cavasola,

– *Consorzio Laziale Rifiuti – Co.La.Ri.*, atstovaujamo advokato F. Tedeschini,

– Europos Komisijos, atstovaujamos G. Gattinara ir F. Thiran,

susipažinęs su 2020 m. sausio 16 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: italų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyvos 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų (OL L 182, 1999, p. 1; 2004 m. specialus leidimas lietuvių k. 15 sk., 4 t. p. 228) 10 ir 14 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *A.m.a. – Azienda Municipale Ambiente SpA*. (toliau – A.M.A.), atsakingos už Romos savivaldybės (Italija) komunalinių kietųjų atliekų surinkimo ir šalinimo sąvartyne tarnybą, ginčą su *Consorzio Laziale Rifiuti* (toliau – *Co.La.Ri.*), Malagrotos (Lacijaus regionas, Italija) sąvartyno operatoriumi, dėl to, kad buvo padidinti mokesčiai, susiję su *Co.La.Ri.* pareiga po šio sąvartyno uždarymo užtikrinti jo priežiūrą dar bent 30 metų; anksčiau buvo nustatytas 10 metų laikotarpis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 1999/31 25 ir 29 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(25) kadangi tiems sąvartynams, kurie buvo uždaryti prieš perkeliant šią direktyvą į nacionalinės teisės aktus, neturėtų būti taikomos joje numatytos uždarymo tvarkos nuostatos;

<…>

(29) kadangi reikėtų imtis priemonių užtikrinti, kad mokestis, nustatytas už atliekų šalinimą sąvartyne, padengtų visas sąnaudas, susidarančias įrengiant ir eksploatuojant sąvartyną, įskaitant, jei įmanoma, finansinę ar kitokią lygiavertę garantiją, kurią turi pateikti operatorius, bei apytikriai apskaičiuotas jo uždarymo ir būtinos vėlesnės priežiūros sąnaudas.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnio „Bendrieji tikslai“ 1 dalyje nustatyta:

„Siekiant vykdyti [1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų (OL L 194, 1975, p. 39; 2004 m. specialus leidimas lietuvių k. 15 sk., 1 t., p. 23)], ypač jos 3 ir 4 straipsnių reikalavimus, šios direktyvos tikslas – atliekoms bei sąvartynams taikant griežtus eksploatavimo ir techninius reikalavimus, numatyti priemones, tvarką ir gaires, kurios padėtų užkirsti kelią arba kuo labiau sumažintų neigiamą poveikį aplinkai, ypač paviršinių ir požeminių vandenų, dirvožemio ir oro taršai, aplinkai pasauliniu mastu, įskaitant šiltnamio efektą, ir atliekų sąvartynų keliamą pavojų žmonėms, kylantį šalinant atliekas į sąvartyną ir vėliau per visą sąvartyno veikimo laiką.“

5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje „Apibrėžimai“ numatyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

g) *sąvartynas* – atliekų šalinimo vieta, kur atliekos dedamos ant žemės ar užkasamos į žemę (t. y. po žeme) <…>

<…>

l) *operatorius* – fizinis ar juridinis asmuo, atsakingas už sąvartyną pagal valstybės narės, kurioje yra sąvartynas, vidaus įstatymus; sąvartyno įrengimo ir vėlesnės priežiūros metu [laikotarpiu nuo sąvartyno įrengimo etapo iki vėlesnės priežiūros po jo uždarymo etapo] toks asmuo gali keistis;

<…>

n) *turėtojas* – atliekų gamintojas arba fizinis ar juridinis asmuo, kuris turi atliekų;

<…>“

6 Pagal Direktyvos 1999/31 3 straipsnio 1 dalį valstybės narės taiko šią direktyvą visiems sąvartynams, kuriems tinka jos 2 straipsnio g punkte pateiktas apibrėžimas.

7 Tos pačios direktyvos 10 straipsnis „Atliekų sąvartyno sąnaudos“ suformuluotas taip:

„Valstybės narės imasi priemonių užtikrinti, kad mokestis, kurio operatorius reikalauja už visų rūšių atliekų šalinimą sąvartyne, padengtų visas sąvartyno įrengimo ir eksploatavimo sąnaudas, įskaitant kiek įmanoma finansinės arba lygiavertės garantijos, apie kurią kalbama 8 straipsnio a punkto iv papunktyje, sąnaudas, ir numatytas sąvartyno uždarymo bei jo vėlesnės priežiūros bent 30 metų po uždarymo sąnaudas. Laikydamosi 1990 m. birželio 7 d. Tarybos direktyvos 90/313/EEB dėl laisvo prieėjimo prie informacijos apie aplinką [OL L 158, 1990, p. 56; 2004 m. specialus leidimas lietuvių k. 15 sk. 9 t., p. 402] reikalavimų, valstybės narės užtikrina būtinos informacijos apie sąnaudas rinkimo ir naudojimo skaidrumą.“

8 Direktyvos 1999/31 13 straipsnio „Uždarymo ir vėlesnės priežiūros tvarka“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės imasi priemonių, kad, jei reikia, pagal išduotą leidimą:

<…>

c) kai sąvartynas yra tikrai [galutinai] uždarytas, operatorius ir toliau liktų atsakingas už jo eksploataciją [priežiūrą], stebėjimą ir kontrolę vėlesnės priežiūros etapu tol, kol to reikalauja kompetentinga institucija, atsižvelgdama į tai, kiek laiko sąvartynas gali kelti pavojų.

Operatorius kompetentingai institucijai praneša apie ryškesnę neigiamą įtaką aplinkai, pastebėtą kontrolės metu, ir vykdo kompetentingos institucijos sprendimus, kada ir kokio pobūdžio priemonių reikia imtis šiai neigiamai įtakai pašalinti;

d) tol, kol kompetentinga institucija mano, kad sąvartynas aplinkai gali kelti pavojų, ir nepažeidžiant jokių Bendrijos ar nacionalinių teisės aktų dėl atliekų turėtojo turtinės atsakomybės, sąvartyno operatorius būtų atsakingas, kaip nurodyta III priede, už sąvartyno stebėjimą, sąvartyno dujų tyrimą, ištekančią iš sąvartyno salvą ir jo apylinkėse esančių požeminių vandenų režimą [už sąvartyno dujų ir salvos, taip pat apylinkėse esančių požeminių vandenų stebėjimą ir tyrimą].“

9 Šios direktyvos 14 straipsnyje „Esami sąvartynai“ nustatyta:

„Valstybės narės imasi priemonių, kad sąvartynams, kuriems šios direktyvos perkėlimo į nacionalinius teisės aktus metu jau yra išduoti leidimai arba kurie jau yra eksploatuojami, būtų draudžiama tęsti veiklą, jei neatlikti žemiau nurodyti darbai, kuriuos reikia atlikti kuo greičiau, bet ne vėliau kaip per aštuonerius metus po 18 straipsnio 1 dalyje nurodytos datos:

a) per vien[us] metus nuo 18 straipsnio 1 dalyje nurodytos datos sąvartyno operatorius parengia ir pateikia kompetentingai institucijai tvirtinti sąvartyno sutvarkymo planą, kuriame įrašo 8 straipsnyje nurodytą informaciją ir visas koreguojamąsias priemones, operatoriaus nuomone, reikalingas, kad būtų laikomasi šios direktyvos reikalavimų, išskyrus I priedo 1 punkto reikalavimus;

b) gavusios sąvartyno sutvarkymo planą, kompetentingos institucijos priima galutinį sprendimą, ar minėto sutvarkymo plano ir šios direktyvos pagrindu sąvartynas gali tęsti veiklą. Valstybės narės imasi būtinų priemonių kuo greičiau pagal 7 straipsnio g punktą ir 13 straipsnį uždaryti sąvartynus, kuriems pagal 8 straipsnį nebuvo duotas leidimas tęsti veiklą.

c) remdamasi patvirtintu sąvartyno sutvarkymo planu, kompetentinga institucija leidžia vykdyti būtinus darbus ir nustato pereinamąjį laikotarpį planui įvykdyti. Per aštuonerius metus nuo 18 straipsnio 1 dalyje nustatytos datos visi esami sąvartynai turi pasiekti tokį lygį, kad atitiktų šios direktyvos reikalavimus, išskyrus I priedo 1 punkto reikalavimus;

<…>“

10 Minėtos direktyvos 18 straipsnyje nustatyta, kad ne vėliau kaip per dvejus metus nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos valstybės narės priima jai įgyvendinti būtinus įstatymus ir kitus teisės aktus ir apie tai nedelsdamos praneša Europos Komisijai. Pagal šios direktyvos 19 straipsnį ji įsigaliojo 1999 m. liepos 16 d.

Italijos teisė

11 Direktyva 1999/31 perkelta į Italijos teisę 2003 m. sausio 13 d. *decreto legislativo n. 36 – Attuazione della direttiva 1999/31/EC relativa alle discariche di rifiuti* (Įstatyminis dekretas Nr. 36 dėl Direktyvos 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų įgyvendinimo, GURI, Nr. 59, 2003 m. kovo 12 d., paprastasis priedas). Šio dekreto (pagrindinės bylos aplinkybėms taikoma redakcija, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 36/2003) 15 ir 17 straipsniais perkeliami atitinkamai Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsniai.

12 Įstatyminio dekreto Nr. 36/2003 15 straipsnyje nustatyta:

„Už atliekų tvarkymą sąvartyne mokėtina kaina turi apimti įrenginio statybos ir naudojimo išlaidas, finansinės garantijos suteikimo išlaidas, numatomas sąvartyno uždarymo išlaidas, taip pat sąvartyno tvarkymo 10 straipsnio 1 dalies i punkte nustatytą laikotarpį po uždarymo sąnaudas.“

13 Šio dekreto 10 straipsnio pirma pastraipa panaikinta 2005 m. vasario 18 d. *decreto legislativo n. 59 – Attuazione integrale della direttiva 96/61/EB relativa alla prevenzione e riduzione integrate dell’inquinamento* (Įstatyminis dekretas Nr. 59 dėl visiško Direktyvos 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės įgyvendinimo (GURI, Nr. 93, 2005 m. balandžio 22 d., paprastasis priedas).

14 Įstatyminio dekreto Nr. 36/2003 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sąvartynai, kuriems šio dekreto įsigaliojimo datą jau buvo išduotas leidimas, gali iki 2006 m. gruodžio 31 d. priimti atliekas, dėl kurių buvo išduotas leidimas.“

15 Šio įstatyminio dekreto 17 straipsnio 3 dalyje nustatytas terminas, per kurį esami sąvartynai turi būti pertvarkyti taip, kad atitiktų naujus reikalavimus:

„Per šešių mėnesių terminą, skaičiuojant nuo šio dekreto įsigaliojimo datos, 1 dalyje numatytą leidimą turintis asmuo ar jo įgaliotas sąvartyno operatorius pateikia kompetentingai institucijai sąvartyno sutvarkymo planą atsižvelgiant į šiame dekrete numatytus kriterijus, įskaitant 14 straipsnyje numatytas finansines garantijas.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 A.M.A., Romos savivaldybei (Italija) priklausanti bendrovė, šios savivaldybės teritorijoje vykdo komunalinių atliekų surinkimą, vežimą, apdorojimą, perdirbimą ir šalinimą.

17 1996 m. sausio 26 d. sutartimi iki 2005 m. gruodžio 31 d. ji pavedė *Co.La.Ri*. šalinti kietąsias komunalines atliekas Malagrotos sąvartyne. Pagal tą sutartį A.M.A. yra „turėtoja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 1999/31 2 straipsnio n punktą, o *Co.La.Ri.* yra „operatorius“, kaip tai suprantama pagal tos direktyvos 2 straipsnio l punktą. Visos Romos savivaldybės atliekos buvo kaupiamos Malagrotos sąvartyne iki jo uždarymo.

18 Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad Malagrotos sąvartyno priežiūros po jo uždarymo laikotarpis pagal Direktyvos 1999/31 10 straipsnį pailgintas iki 30 metų vietoj minėtoje sutartyje iš pradžių numatyto 10 metų laikotarpio.

19 Arbitražo teismo sprendimu A.M.A. buvo įpareigota sumokėti *Co.La.Ri.* 76 391 533,29 EUR sumą sąnaudoms, susijusioms su pastarosios pareiga užtikrinti sąvartyno priežiūrą bent 30 metų, atlyginti. A.M.A. apskundė tą sprendimą *Corte d'appello di Roma* (Romos apeliacinis teismas, Italija). Šis teismas patvirtino minėtą sprendimą, nes manė, kad Direktyvos 1999/31 nuostatos taikytinos visiems sąvartynams, kurie Įstatyminio dekreto Nr. 36/2003 įsigaliojimo dieną jau buvo eksploatuojami. Dėl *Corte d'appello di Roma* (Romos apeliacinis teismas) sprendimo A.M.A. pateikė kasacinį skundą.

20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jam kilo abejonių, ar Sąjungos teisę atitinka *Corte d'appello di Roma* (Romos apeliacinis teismas) išvados dėl Direktyvos 1999/31 nuostatų, susijusių su priežiūros sąnaudomis, taikymo esamam sąvartynui, kaip antai Malagrotos sąvartynui. A.M.A. teigia, kad Įstatyminiame dekrete Nr. 36/2003 tik numatytas pereinamasis laikotarpis esamiems sąvartynams, veikiausiai tam, kad jie būtų sutvarkyti ir atitiktų reikalavimus, bet neminima finansinė našta, susijusi su tų sąvartynų priežiūra po galimo jų uždarymo.

21 Šis teismas kelia klausimą dėl turėtojo pareigos padengti sąvartyno priežiūros po jo uždarymo išlaidas atitikties, kai tokia pareiga pažeidžiami sutartiniai turėtojo ir operatoriaus susitarimai, pagal kuriuos nustatytas 10, o ne 30 metų, trukmės priežiūros laikotarpis, įtraukiant sąnaudas, susijusias su atliekomis, sukauptomis prieš įsigaliojant Įstatyminiam dekretui Nr. 36/2003.

22 Tokiomis aplinkybėmis *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis teismas, Italija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsnius atitinka apeliacinio teismo aiškinimas, pagal kurį *Decreto legislativo n. 36/2003* (Įstatyminis dekretas Nr. 36/2003) 15 ir 17 straipsniai, kuriais Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsniai perkeliami į nacionalinę teisę, yra taikytini atgaline data,

todėl juose nustatytos pareigos, visų pirma susijusios su tuo, kad tvarkymo po uždarymo laikotarpis pratęsiamas nuo dešimties iki trisdešimties metų po uždarymo, besąlygiškai tenka esamiems sąvartynams ir jau turintiems leidimą vykdyti veiklą?

2. Ar, atsižvelgiant konkrečiai į Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsnių, kuriais atitinkamai valstybės narės buvo raginamos imtis „priemonių užtikrinti, kad mokestis, kurio operatorius reikalauja už visų rūšių atliekų šalinimą sąvartyne, padengtų visas sąvartyno įrengimo ir eksploatavimo sąnaudas, įskaitant kiek įmanoma finansinės arba lygiavertės garantijos, apie kurią kalbama 8 straipsnio a punkto iv papunktyje, sąnaudas, ir numatytas sąvartyno uždarymo bei jo vėlesnės priežiūros bent 30 metų po uždarymo sąnaudas <…>“ ir „priemonių, kad sąvartynams, kuriems šios direktyvos perkėlimo į nacionalin[ės] teisės aktus metu jau yra išduoti leidimai arba kurie jau yra eksploatuojami, būtų draudžiama tęsti veiklą, jei <…>“ norminį turinį atitinka apeliacinės instancijos teismo aiškinimas, pagal kurį Įstatyminio dekreto Nr. 36/2003 15 ir 17 straipsniai yra taikytini ir anksčiau įsteigtiems sąvartynams, ir jau turintiems leidimą vykdyti veiklą, nors siekiant, kad būtų laikomasi nustatytų pareigų, susijusių ir su minėtais sąvartynais, 17 straipsnyje įgyvendinimo priemonės yra ribojamos nustatant tam tikrą pereinamąjį laikotarpį, ir nėra numatyta jokios priemonės, kuria būtų siekiama sumažinti laikotarpio pratęsimo finansinį poveikį „turėtojui“?

3. Ar Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsnius atitinka apeliacinio teismo aiškinimas, pagal kurį minėti Įstatyminio dekreto Nr. 36/2003 15 ir 17 straipsniai taikytini esamiems sąvartynams ir jau turintiems leidimą vykdyti veiklą, be kita ko, atsižvelgiant į išlaidas, susidarančias dėl nustatytų pareigų, visų pirma dėl sąvartyno valdymo jam nutraukus veiklą pratęsimo nuo dešimties iki trisdešimties metų, dėl to susidarančią naštą perkeliant „turėtojui“ ir taip įteisinant jo padėties pabloginimą keičiant sutartyse dėl atliekų šalinimo derybų keliu nustatytus tarifus?

4. Galiausiai, ar Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsnius atitinka apeliacinės instancijos teismo aiškinimas, pagal kurį minėti Įstatyminio dekreto Nr. 36/2003 15 ir 17 straipsniai taikytini esamiems sąvartynams ir jau turintiems leidimą vykdyti veiklą, taip pat turint omenyje išlaidas, susidarančias dėl nustatytų prievolių, visų pirma dėl sąvartyno tvarkymo po uždarymo laikotarpio pratęsimo nuo dešimties iki trisdešimties metų, atsižvelgiant į tai, kad apskaičiuojant tas išlaidas turi būti įvertintos ne tik atliekos, kurios bus pristatytos ateityje, bet ir tos, kurios buvo atvežtos anksčiau?“

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo

23 *Co.La.Ri.* ginčija prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą.

24 Jis tvirtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai nėra svarbūs sprendimui pagrindinėje byloje priimti ir į juos jau atsakyta konstatavus apeliacinio skundo pagrindų nepriimtinumą. *Co.La.Ri.* teigia, kad jo pareiga padengti Malagrotos sąvartyno priežiūros po jo uždarymo sąnaudas iš esmės nebuvo ginčijama *Corte d'appello di Roma* (Romos apeliacinis teismas), todėl įgijo *res judicata* galią.

25 *Co.La.Ri.* taip pat tvirtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikia kreipimąsi į Teisingumo Teismą pateisinančio teisinio pagrindo ir nurodo, kad pagrindinėje byloje aptariamos nuostatos faktiškai nėra skirtingai aiškinamos, siekiant pagrindinėje byloje priimti sprendimą.

26 Šiuo aspektu reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją SESV 267 straipsnyje įtvirtinta tiesioginio Teisingumo Teismo ir valstybių narių teismų bendradarbiavimo procedūra. Vykstant šiai procedūrai, kuri grindžiama aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo kompetencijos atskyrimu, bet koks bylos faktinių aplinkybių vertinimas priskirtinas nacionalinio teismo kompetencijai, kuris, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, vertina ir prejudicinio sprendimo

reikalingumą savo sprendimui priimti, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų reikšmingumą, o Teisingumo Teismas turi teisę aiškinti Sąjungos nuostatas ar spręsti dėl jų galiojimo tik remdamasis nacionalinio teismo nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis (2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *Gauweiler ir kt.* C-62/14, EU:C:2015:400, 15 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

27 Vadinasi, nacionalinių teismų pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija ir Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl tų klausimų, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į minėtus klausimus (šiuo klausimu žr. 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Wightman ir kt.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

28 Šiuo atveju prašyme priimti prejudicinį sprendimą *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis teismas) nurodo, kodėl prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsnius ir apibrėžti šioje direktyvoje numatytas taisykles.

29 Nagrinėdamas ginčą dėl sąvartyno uždarymo ir vėlesnės jo priežiūros sąnaudų jis konkrečiai klausia Teisingumo Teismo apie pareigų, kurios iš šių nuostatų gali kilti atitinkamai valstybei narei, sąvartyno operatoriui ir atliekų turėtojui, turinį ir apimtį, taip pat kelia klausimą dėl perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitikties šioms Direktyvos 1999/31 nuostatoms – tai reiškia, kad šis sprendimas darys konkretų poveikį priimant sprendimą pagrindinėje byloje.

30 Vadinasi, prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas, todėl reikia atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo užduotus klausimus.

Dėl prejudicinių klausimų

31 Pateikdamas klausimus (juos reikia nagrinėti kartu) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsnius reikia aiškinti taip: pagal juos draudžiamas nacionalinės teisės nuostatos aiškinimas, pagal kurį šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę metu veikusiam sąvartynui reikia taikyti šioje direktyvoje nustatytas pareigas, taip pat ir šio sąvartyno priežiūros po jo uždarymo laikotarpio pailginimą, ir nereikia daryti skirtumo pagal atliekų atvežimo į sąvartyną datą ar numatyti priemonę, skirtą apriboti tokio prailginimo finansiniam poveikiui atliekų turėtojui.

32 Pirmiausia reikia priminti, kad Direktyvos 1999/31 bendras tikslas, kaip matyti iš jos 1 straipsnio, atliekoms bei sąvartynams taikant griežtus eksploatavimo ir techninius reikalavimus, numatyti priemones, tvarką ir gaires, kurios padėtų užkirsti kelią arba kuo labiau sumažintų neigiamą poveikį aplinkai, ypač paviršinių ir požeminių vandenų, dirvožemio ir oro taršai, aplinkai pasauliniu mastu, įskaitant šiltnamio efektą, ir atliekų sąvartynų keliamą pavojų žmonėms, kylantį vežant atliekas į sąvartyną ir vėliau per visą sąvartyno veikimo laiką.

33 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės taiko šią direktyvą visiems sąvartynams, kurie 2 straipsnio g punkte apibrėžti kaip atliekų šalinimo vieta, kur atliekos dedamos ant žemės ar užkasamos į žemę.

34 Be to, iš Direktyvos 1999/31 25 konstatuojamosios dalies matyti, kad tiems sąvartynams, kurie buvo uždaryti prieš perkeliant šią direktyvą į nacionalinės teisės aktus, neturėtų būti taikomos joje numatytos uždarymo tvarkos nuostatos. Be to, pagal šios direktyvos 18 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos 19 straipsniu, ne vėliau kaip per dvejus metus nuo 1999 m. liepos 16 d. valstybės narės priima jai įgyvendinti būtinus įstatymus ir kitus teisės aktus.

35 Taigi su sąvartynų uždarymu susijusios Direktyvoje 1999/31 numatytos pareigos netaikomos tiems sąvartynams, kurie buvo uždaryti prieš šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę dieną, t. y. ne vėliau kaip 2001 m. liepos 16 d. Taip nėra Malagrotos sąvartyno atveju – pagrindinės bylos šalys sutaria, kad tą dieną jis dar veikė.

36 Šiuo klausimu reikia patikslinti, kad pagal minėtos direktyvos 14 straipsnį valstybės narės turi imtis priemonių, kad sąvartynams, kuriems tuo pačiu metu jau yra išduotas leidimas arba kurie jau yra eksploatuojami, būtų draudžiama tęsti veiklą, jei kuo greičiau, bet ne vėliau kaip iki 2009 m. liepos 16 d., nebus įgyvendintos visos tame straipsnyje nurodytos priemonės (2016 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-454/14, nepaskelbtas Rink., EU:C:2016:117, 35 punktas).

37 Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad minėtu straipsniu įtvirtinama nukrypti leidžianti pereinamojo laikotarpio tvarka, kad būtų galima sąvartynus pertvarkyti taip, kad jie atitiktų naujus aplinkos apsaugos reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2014 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Ville d'Ottignies-Louvain-la-Neuve ir kt.*, C-225/13, EU:C:2014:245, 33 ir 34 punktus ir 2016 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-454/14, nepaskelbtas Rink., EU:C:2016:117, 36 punktą).

38 Be to, Direktyvos 1999/31 14 straipsnio b punkte reikalaujama, kad kompetentinga nacionalinė institucija priimtų galutinį sprendimą, ar remiantis sutvarkymo planu ir šia direktyva sąvartynas gali tęsti veiklą, ir kad valstybės narės imtųsi būtinų priemonių kuo greičiau uždaryti sąvartynus, kuriems nebuvo duotas leidimas tęsti veiklą (2016 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-454/14, nepaskelbtas Rink., EU:C:2016:117, 37 punktas).

39 Minėtos direktyvos 14 straipsnio c punkte iš esmės numatyta, kad remdamasi patvirtintu sąvartyno sutvarkymo planu kompetentinga institucija leidžia vykdyti būtinus darbus ir nustato pereinamąjį laikotarpį planui įvykdyti, ir patikslinta, kad visi esami sąvartynai turi pasiekti tokį lygį, kad atitiktų šios direktyvos reikalavimus, išskyrus I priedo 1 punkto reikalavimus, iki 2009 m. liepos 16 d. (2016 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-454/14, nepaskelbtas Rink., EU:C:2016:117, 38 punktas).

40 Reikia konstatuoti, jog negalima Direktyvos 1999/31 14 straipsnio aiškinti taip, kad pagal jį esamiems sąvartynams netaikomos kitos šios direktyvos nuostatos.

41 Konkrečiai kalbant apie sąvartynus, kuriems buvo išduotas leidimas arba kurie buvo veikiantys Direktyvos 1999/31 perkėlimo į nacionalinę teisę dieną, o vėliau pradėta jų vėlesnio uždarymo procedūra, kaip antai Malagrotos sąvartyną, reikia pripažinti, kad būtina laikytis šios direktyvos 13 straipsnio reikalavimų dėl sąvartyno uždarymo ir vėlesnės priežiūros tvarkos.

42 Direktyvos 1999/31 13 straipsnio c punkte numatytos sąvartyno priežiūros po jo uždarymo pareigos vėliausiai gali būti taikomos po to, kai pasibaigė pereinamasis laikotarpis. Po sąvartyno uždarymo operatorius turi pasirūpinti jo priežiūra, stebėsena ir kontrole tol, kol to reikalauja kompetentinga institucija, atsižvelgdama į tai, kiek laiko sąvartynas gali kelti pavojų.

43 Šią nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant į šios direktyvos 10 straipsnį, kuriame numatyta, jog valstybės narės imasi priemonių užtikrinti, kad mokestis, kurio operatorius reikalauja už visų rūšių atliekų šalinimą sąvartyne, padengtų numatytas sąvartyno uždarymo ir priežiūros bent 30 metų po uždarymo sąnaudas.

44 Teisingumo Teismas jau pripažino, kad šis straipsnis yra tiesioginio veikimo, jame valstybėms narėms aiškiai nustatytas tikslaus rezultato įpareigojimas ir nėra jokios jame nustatytos taisyklės taikymo sąlygos. Šia nuostata iš tiesų reikalaujama iš valstybių narių imtis priemonių užtikrinti, kad mokestis už atliekų šalinimą sąvartyne būtų nustatytas taip, kad padengtų visas sąvartyno įrengimo ir

eksploatavimo sąnaudas. Teisingumo Teismas patikslino, kad šioje nuostatoje nėra nurodomas joks konkretus valstybėms narėms privalomas su sąvartynų finansavimu susijęs metodas (2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Amia*, C-97/11, EU:C:2012:306, 34 ir 35 punktai).

45 Vadinasi, pirma, pagal Direktyvos 1999/31 10, 13 ir 14 straipsnius sąvartyno, kuris buvo eksploatuojamas šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę dieną, operatorius privalo užtikrinti sąvartyno priežiūrą bent 30 metų po jo uždarymo.

46 Šiuo atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad *Co.La.Ri*. pareiga valdyti Malagrotos sąvartyną galiausiai išplaukia iš pagal Direktyvos 1999/31 14 straipsnio ir Įstatyminio dekreto Nr. 36/2003 17 straipsnio nuostatas parengto ir kompetentingos valdžios institucijos patvirtinto sutvarkymo plano. Pagal šį planą *Co.La.Ri*. privalo vykdyti visas Malagrotos sąvartyno priežiūros po jo uždarymo pareigas ne 10 metų, kaip buvo numatyta anksčiau, o bent direktyvoje nustatytą minimalų laikotarpį, t. y. 30 metų.

47 Antra, kiek tai susiję su klausimu, ar taikant tas pareigas reikia daryti skirtumą pagal tai, kada atliekos atvežtos į sąvartyną, reikia pažymėti, kad Direktyvoje 1999/31 nenumatytas minėtų pareigų taikymo diferencijavimas pagal tai, ar atliekos į sąvartyną buvo atvežtos ir jame laikomos prieš pasibaigiant šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiui, ar po to, nei pagal tų atliekų laikymo sąvartyne vietą. Kaip matyti iš šios direktyvos 10 straipsnio formuluotės, pareiga prižiūrėti sąvartyną po jo uždarymo bent 30 metų taikoma bendrai visų rūšių atliekų šalinimui tame sąvartyne.

48 Taigi, turint mintyje Direktyvos 1999/31 tikslą, negalima pritarti, kad atliekoms, kurios į sąvartyną atvežtos prieš baigiantis perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, sąvartyno priežiūros po jo uždarymo pareiga taikoma 10 metų, o atliekoms, kurios į jį atvežtos tam terminui pasibaigus, – 30 metų.

49 Reikia pripažinti, kad Direktyvos 1999/31 10 straipsnyje numatyta pareiga užtikrinti sąvartyno priežiūrą po jo uždarymo bent 30 metų taikoma neatsižvelgiant į atliekų atvežimo į sąvartyną datą. Ši pareiga iš principo susijusi su visu atitinkamu sąvartynu.

50 Trečia, kiek tai susiję su sąvartyno priežiūros po jo uždarymo laikotarpio nustatymo arba pailginimo bent iki trisdešimties metų finansinėmis pasekmėmis, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 1999/31 10 straipsnį, kaip matyti ir iš tos direktyvos 29 konstatuojamosios dalies, reikalaujama, kad valstybės narės imtųsi priemonių užtikrinti, kad kaina, kurią reikia mokėti už atliekų šalinimą pristatant į sąvartyną, būtų nustatyta taip, kad padengtų visas sąvartyno įrengimo ir eksploatavimo sąnaudas (2010 m. vasario 25 d. Sprendimo *Pontina Ambiente*, C-172/08, EU:C:2010:87, 35 punktas ir 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Amia*, C-97/11, EU:C:2012:306, 34 punktas). Kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 56 punkte, šios sąnaudos aiškiai apima numatytas sąvartyno uždarymo ir jo vėlesnės priežiūros bent 30 metų po uždarymo sąnaudas.

51 Tokiu reikalavimu įgyvendinamas principas „teršėjas moka“, kuris reiškia, kad, kaip Teisingumo Teismo jau nusprendė aiškindamas Direktyvą 75/442 ir 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/12/EB dėl atliekų (OL L 114, 2006, p. 9), atliekų šalinimo sąnaudas dengia jų turėtojai. Šio principo taikymas yra vienas iš tikslų, nustatytų Direktyvoje 1999/31, kuria, remiantis jos 1 straipsnio 1 dalimi, siekiama įgyvendinti Direktyvoje 75/442, visų pirma jos 3 straipsnyje, nustatytus reikalavimus, kad, be kita ko, valstybės narės turi imtis tinkamų priemonių, skatinančių, kad nebūtų gaunama arba gaunama mažiau atliekų (2010 m. vasario 25 d. Sprendimo *Pontina Ambiente*, C-172/08, EU:C:2010:87, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

52 Be to, Teisingumo Teismas jau pripažino, kad kai galiojančioje Sąjungos teisėje nėra jokio teisės akto, priimto remiantis SESV 192 straipsniu, kuris numatytų valstybėms narėms privalomą konkretų sąvartynų įrengimo ar eksploatavimo sąnaudų padengimo metodą, šis finansavimas gali, atitinkamos

valstybės narės pasirinkimu, būti užtikrinamas mokesčiais arba bet kuriuo kitu būdu (pagal analogiją žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Futura Immobiliare ir kt.*, C-254/08, EU:C:2009:479, 48 punktą ir 2010 m. vasario 25 d. Sprendimo *Pontina Ambiente*, C-172/08, EU:C:2010:87, 33 punktą).

53 Taigi, kad ir kokie nacionaliniai reikalavimai taikomi sąvartynams, jie turi užtikrinti, kad visas sąvartyno eksploatavimo sąnaudas faktiškai dengtų atliekų turėtojai, kurie jas pristato į sąvartyną šalinti. Jei tokia išlaidų našta tektų operatoriui, jis patirtų sąnaudų, susijusių su atliekų, kurių pats nesukaupė, tačiau turi pašalinti kaip tokių paslaugų teikėjas, šalinimu (šiuo klausimu žr. 2010 m. vasario 25 d. Sprendimo *Pontina Ambiente*, C-172/08, EU:C:2010:87, 37 ir 38 punktus).

54 Toks aiškinimas atitinka principu „teršėjas moka“ grindžiamą pareigą išvengti arba kiek įmanoma sumažinti žalingą poveikį aplinkai. Kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 62 punkte, nors Direktyvoje 1999/31 šis principas aiškiai nėra siejamas su 10 straipsniu, pagal SESV 191 straipsnio 2 dalį tai yra pagrindinis Sąjungos aplinkos apsaugos teisės principas, todėl į jį privaloma atsižvelgti aiškinant šį straipsnį.

55 Vadinasi, kai atitinkama valstybė narė pagal Direktyvos 1999/31 10 straipsnį imasi priemonių, kad užtikrintų, jog mokestis už atliekų šalinimą sąvartyne būtų nustatytas taip, kad padengtų visas sąnaudas, susijusias su sąvartyno uždarymu ir jo vėlesne priežiūra (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), šio straipsnio negalima aiškinti kaip įpareigojančio tą valstybę narę imtis priemonių apriboti galimo atitinkamo sąvartyno priežiūros laikotarpio pailginimo finansines pasekmes atliekų turėtojui.

56 Kiek tai susiję su argumentu, kad pailginus sąvartynų priežiūros laikotarpį ir neatsižvelgiant į tai, kada į jį pristatytos atliekos, bei neapribojant finansinių pasekmių atliekų turėtojui, pažeisti teisinio saugumo ir įstatymo negaliojimo atgaline data principai, iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad, siekiant užtikrinti teisinio saugumo principo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo laikymąsi, Sąjungos teisės materialinės normos turi būti aiškinamos taip, kad jos taikomos iki jų įsigaliojimo susiklosčiusioms situacijoms, tik jeigu iš jų formuluotės, tikslų ar bendros sistemos aiškiai matyti, kad jos turi būti taikomos (2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Textilis*, C-21/18, EU:C:2019:199, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

57 Vis dėlto reikia priminti, kad nauja teisės norma taikoma nuo akto, kuriame ji įtvirtinta, įsigaliojimo ir, nors netaikoma teisinėms situacijoms, kurių atsirado ir kurios galutinai susidarė iki šio įsigaliojimo, tokia nauja teisės norma nedelsiant taikoma situacijos, kuri susiklostė galiojant ankstesniam įstatymui, būsimoms pasekmėms ir naujoms teisinėms situacijoms. Laikantis teisės aktų negaliojimo atgaline data principo, kitaip yra tik tuo atveju, jei nauja teisės norma buvo priimta kartu su specialiomis nuostatomis, kuriomis nustatytos konkrečios jos taikymo *ratione temporis* sąlygos (šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 26 d. Sprendimo *Komisija / Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, EU:C:2015:203, 32 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

58 Kaip jau aptarta šio sprendimo 34 ir 35 punktuose, sąvartyno priežiūros po jo uždarymo bent 30 metų laikotarpio nustatymas, kaip numatyta Direktyvos 1999/31 10 straipsnyje, netaikomas sąvartynams, kurie uždaryti iki šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę dienos. Taigi jis netaikomas iki tos dienos susiklosčiusioms ir pasibaigusioms teisinėms situacijoms, todėl negalioja atgaline data. Tačiau to sąvartyno operatoriui ir jame laikomų atliekų turėtojui tai yra atvejis, kai nauja taisyklė taikoma situacijos, kuri susiklostė galiojant ankstesnei taisyklei, būsimoms pasekmėms.

59 Nagrinėjamu atveju Malagrotos sąvartynas buvo naudojamas minėtos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę dieną ir jo uždarymas vyko jai galiojant.

60 Reikia pridurti, kad planuojamos sąvartyno priežiūros po jo uždarymo sąnaudos, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 1999/31 10 straipsnį, turi būti realiai susijusios su galimu atitinkamame sąvartyne laikomų atliekų poveikiu aplinkai. Šiuo klausimu reikia įvertinti visus reikšmingus duomenis, susijusius su sąvartyne jau esančių ir priežiūros po uždarymo laikotarpiu galinčių susidaryti atliekų kiekiu ir rūšimis.

61 Tam, kad sąvartyno priežiūros po jo uždarymo sąnaudos būtų nustatytos tokiu lygiu, kuris leistų imtis veiksmingų ir proporcingų priemonių, siekiant Direktyvos 1999/31 1 straipsnio 1 dalyje numatyto tikslo, t. y. mažinti galima sąvartyno keliamą pavojų aplinkai, atliekant tokį vertinimą reikia atsižvelgti ir į turėtojo jau padengtas sąnaudas, taip pat ir į numatomas operatoriaus teikiamų paslaugų sąnaudas.

62 Šiuo atveju sumą, kurios *Co.La.Ri.* turi teisę reikalauti iš A.M.A, reikia nustatyti atsižvelgiant į šio sprendimo 60 ir 61 punktuose nurodytus elementus, pagal Direktyvos 1999/31 14 straipsnio 1 dalies a punktą įtrauktus į sąvartyno sutvarkymo planą, kurį reikia pateikti kompetentingai valdžios institucijai. Šios sumos dydis turi būti toks, kad padengtų tik sąnaudų padidėjimą 20 metų pailginus šio sąvartyno priežiūros po jo uždarymo laikotarpį; tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

63 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 1999/31 10 ir 14 straipsnius reikia aiškinti taip: pagal juos nedraudžiamas nacionalinės teisės nuostatos aiškinimas, pagal kurį šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę metu veikusiam sąvartynui reikia taikyti šioje direktyvoje nustatytas pareigas, taip pat ir šio sąvartyno priežiūros po jo uždarymo laikotarpio pailginimą, ir nereikia daryti skirtumo pagal atliekų atvežimo į sąvartyną datą ar numatyti priemonės, skirtos apriboti tokio pailginimo finansiniam poveikiui atliekų turėtojui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

64 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyvos 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų 10 ir 14 straipsnius reikia aiškinti taip: pagal juos nedraudžiamas nacionalinės teisės nuostatos aiškinimas, pagal kurį šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę metu veikusiam sąvartynui reikia taikyti šioje direktyvoje nustatytas pareigas, taip pat ir šio sąvartyno priežiūros po jo uždarymo laikotarpio pailginimą, ir nereikia daryti skirtumo pagal atliekų atvežimo į sąvartyną datą ar numatyti priemonės, skirtos apriboti tokio pailginimo finansiniam poveikiui atliekų turėtojui.

Parašai.